Grondwettelijk Hof

Arrest nr. 85/2026
van 9 juli 2026
Rolnummer : 8494

In zake : de prejudiciële vraag betreffende artikel XX.3, tweede lid, van het Wetboek van economisch recht, gesteld door het Hof van Beroep te Brussel.

Het Grondwettelijk Hof,

samengesteld uit de voorzitters Pierre Nihoul en Joséphine Moerman, en de rechters Yasmine Kherbache, Sabine de Bethune, Emmanuelle Bribosia, Willem Verrijdt en Magali Plovie, bijgestaan door griffier Nicolas Dupont, onder voorzitterschap van voorzitter Pierre Nihoul,

wijst na beraad het volgende arrest :

I. *Onderwerp van de prejudiciële vraag en rechtspleging*

Bij arrest van 15 mei 2025, waarvan de expeditie ter griffie van het Hof is ingekomen op 27 mei 2025, heeft het Hof van Beroep te Brussel de volgende prejudiciële vraag gesteld :

« Schendt artikel XX.3, tweede lid, van het Wetboek van economisch recht de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in zoverre het een in het buitenland verblijvende persoon die hoger beroep wil instellen tegen een beslissing van de ondernemingsrechtbank waarbij hij bij verstek wordt veroordeeld tot een beroepsverbod op grond van artikel XX.229 van het Wetboek van economisch recht niet de mogelijkheid biedt de in artikel 55 van het Gerechtelijk Wetboek bepaalde termijnverlenging te genieten, terwijl een in het buitenland verblijvende persoon die hoger beroep wil instellen tegen een beslissing van de correctionele rechtbank waarbij hij bij verstek wordt veroordeeld tot een beroepsverbod die termijnverlenging wel geniet ? ».

De Ministerraad, bijgestaan en vertegenwoordigd door mr. Sébastien Depré en mr. Rebecca Mirzabekiantz, advocaten bij de balie te Brussel, heeft een memorie ingediend.

Bij beschikking van 20 mei 2026 heeft het Hof, na rechter-verslaggeefster Magali Plovie en rechter Danny Pieters, verslaggever ter vervanging van rechter-verslaggever Willem Verrijdt, wettig verhinderd, te hebben gehoord, beslist dat de zaak in staat van wijzen was, dat geen terechtzitting zou worden gehouden, tenzij de Ministerraad binnen zeven dagen

na ontvangst van de kennisgeving van die beschikking een verzoek om te worden gehoord, zou hebben ingediend, en dat, behoudens zulk een verzoek, de debatten na die termijn zouden worden gesloten en de zaak in beraad zou worden genomen.

Aangezien geen enkel verzoek tot terechtzitting werd ingediend, is de zaak in beraad genomen.

De bepalingen van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof met betrekking tot de rechtspleging en het gebruik van de talen werden toegepast.

II. *De feiten en de rechtspleging in het bodemgeschil*

Op 5 oktober 2020 wordt een gewone commanditaire vennootschap failliet verklaard door de Franstalige Ondernemingsrechtbank te Brussel. Bij een vonnis van 4 april 2023, op verzoek van de procureur des Konings, die een vordering heeft ingesteld op grond van artikel XX.229 van het Wetboek van economisch recht, veroordeelt dezelfde Rechtbank de oprichter van die vennootschap bij verstek tot een verbod om persoonlijk of door een tussenpersoon een onderneming uit te baten gedurende tien jaar. Op 16 mei 2023 stelt de oprichter van de vennootschap hoger beroep in tegen die beslissing bij het Hof van Beroep te Brussel, het verwijzende rechtscollege.

Het verwijzende rechtscollege stelt vast dat het hoger beroep wordt ingesteld na de termijn van één maand, te rekenen vanaf de kennisgeving van het vonnis, die is vastgesteld bij artikel 1051 van het Gerechtelijk Wetboek en bij artikel XX.232 van het Wetboek van economisch recht. Het is van oordeel dat artikel XX.3, tweede lid, van het Wetboek van economisch recht het verbiedt om die termijn te verlengen, zelfs indien de appellant in het buitenland is gedomicilieerd, aangezien die bepaling erin voorziet dat artikel 55 van het Gerechtelijk Wetboek, dat een dergelijke verlenging mogelijk maakt, niet van toepassing is op de vorderingen bedoeld in boek XX van het Wetboek van economisch recht.

Het verwijzende rechtscollege merkt evenwel op dat een persoon die in het buitenland verblijft en bij verstek wordt veroordeeld tot een beroepsverbod door een strafgerecht, de in de artikelen 55 en 1051, vierde lid, van het Gerechtelijk Wetboek bedoelde verlenging van de termijn van hoger beroep kan genieten, terwijl de termijn van hoger beroep tegen een verstekvonnis van de ondernemingsrechtbank waarbij een persoon tot een beroepsverbod wordt veroordeeld op grond van artikel XX.229 van het Wetboek van economisch recht, niet kan worden verlengd. Na de debatten te hebben heropend over de opportuniteit om aan het Hof een prejudiciële vraag te stellen, stelt het verwijzende rechtscollege het Hof de hiervoor weergegeven prejudiciële vraag.

III. *In rechte*

- A -

A.1. In hoofdorde doet de Ministerraad gelden dat, hoewel het verwijzende rechtscollege ervan uitgaat dat de in artikel XX.229 van het Wetboek van economisch recht bedoelde sanctie van strafrechtelijke aard is, het in werkelijkheid zou gaan om een sanctie van burgerlijke aard. De twee door het verwijzende rechtscollege geïdentificeerde categorieën van personen zouden derhalve niet vergelijkbaar zijn, aangezien de ene door een burgerlijk rechtscollege wordt veroordeeld tot een burgerlijke sanctie in het kader van een burgerlijke procedure, en de andere door een strafgerecht wordt veroordeeld tot een strafrechtelijke sanctie in het kader van een strafrechtelijke procedure. Bijgevolg voert de Ministerraad aan dat de in het geding zijnde bepaling de artikelen 10 en 11 van de Grondwet niet schendt.

A.2. In ondergeschikte orde is de Ministerraad van mening dat, indien het Hof zou oordelen dat die twee categorieën van personen vergelijkbaar zijn, het verschil in behandeling redelijk verantwoord is, aangezien het een wettig doel nastreeft en evenredig is ten aanzien van dat doel. De wetgever heeft immers willen voorkomen dat

een persoon die door een kennelijke grove fout reeds heeft bijgedragen tot het faillissement van een rechtspersoon, hetzelfde gedrag herhaalt en bijdraagt tot het faillissement van een andere rechtspersoon, hetgeen een wettig doel uitmaakt. De maatregel is overigens evenredig ten aanzien van dat doel, aangezien hij de mogelijkheid van hoger beroep waarover de veroordeelde beschikt, niet afschaft, maar enkel tot gevolg heeft dat die persoon wordt verhinderd een extra termijn van vijftien dagen te genieten om hoger beroep in te stellen. De betrokkene beschikt hoe dan ook over een maand om dat te doen, in plaats van over vijfenveertig dagen, hetgeen zijn rechten niet op onevenredige wijze beperkt.

- B -

Ten aanzien van de in het geding zijnde bepaling en de context ervan

B.1. De prejudiciële vraag heeft betrekking op de onmogelijkheid om de termijn te verlengen waarbinnen een persoon die in het buitenland verblijft en bij verstek wordt veroordeeld tot een beroepsverbod op grond van artikel XX.229, § 1, van het Wetboek van economisch recht, met andere woorden het verbod om persoonlijk of door een tussenpersoon een onderneming uit te baten, hoger beroep dient in te stellen.

B.2.1. Artikel XX.229, § 1, van het Wetboek van economisch recht bepaalt :

« De insolventierechtbank die het faillissement heeft uitgesproken of, wanneer het faillissement in het buitenland is uitgesproken de insolventierechtbank te Brussel, kan, indien blijkt dat een kennelijke grove fout van de gefailleerde heeft bijgedragen tot het faillissement, deze bij een met redenen omkleed vonnis verbod opleggen persoonlijk of door een tussenpersoon een onderneming uit te baten ».

B.2.2. Die bepaling vindt haar oorsprong in artikel 3*bis*, § 2, van het koninklijk besluit nr. 22 van 24 oktober 1934 « betreffende het rechterlijk verbod aan bepaalde veroordeelden en gefailleerden om bepaalde ambten, beroepen of werkzaamheden uit te oefenen », dat erin was ingevoegd bij artikel 87 van de wet van 4 augustus 1978 « tot economische heroriëntering ».

B.2.3. Uit de parlementaire voorbereiding van die laatste bepaling blijkt dat het doel ervan bestond in « de gezondmaking van de handelsfunctie » (*Parl. St.*, Senaat, 1977-1978, nr. 415/1, p. 46). In de parlementaire voorbereiding wordt vervolgens vermeld :

« [Men] […] wil […] uit het handelscircuit bannen, iedere beheerder, zaakvoerder of andere persoon die werkelijk deze bevoegdheid hebben gehad, wiens kennelijke grove fout heeft bijgedragen tot de faling van hun vennootschap. Deze beschikkingen vullen dus het

verbod aan dat reeds in het koninklijk besluit nr. 22 van 24 oktober 1934 vervat zat t.a.v. de niet in rechten herstelde gefailleerden. […]

Anderzijds wil men een grotere verantwoordelijkheid opleggen aan diezelfde beheerders, zaakvoerders en tussenpersonen, wanneer er bij faling tekort in het actief is alsmede wanbeheer dat die toestand veroorzaakte. […]

Dit wetgevend geheel bestaat uit een aangepast geheel van bestrijdingsmaatregelen tegen de handelwijzen van de koppelbazen, […] die de door hen in rechte of in feite bestuurde vennootschappen failliet laten gaan zonder enig schadelijk gevolg, noch voor hun persoonlijk patrimonium, noch voor de mogelijkheid om met hun ongeoorloofde handel te herbeginnen onder een andere dekmantel » (*ibid.*, pp. 46-47).

B.3.1. Overeenkomstig artikel 1051, eerste lid, van het Gerechtelijk Wetboek is de termijn om hoger beroep aan te tekenen tegen een vonnis in beginsel één maand, te rekenen vanaf de betekening van het vonnis of de kennisgeving ervan overeenkomstig artikel 792, tweede en derde lid, van hetzelfde Wetboek. In artikel XX.232, eerste lid, van het Wetboek van economisch recht wordt gepreciseerd dat de termijn van hoger beroep tegen een vonnis waarbij een beroepsverbod wordt uitgesproken op grond van artikel XX.229 van hetzelfde Wetboek, loopt vanaf de kennisgeving van dat vonnis.

Volgens artikel 1051, vierde en vijfde lid, van het Gerechtelijk Wetboek wordt de termijn van hoger beroep echter verlengd overeenkomstig artikel 55 van datzelfde Wetboek wanneer de partij aan wie het vonnis is betekend of ter kennis is gebracht overeenkomstig artikel 792, tweede en derde lid, van hetzelfde Wetboek, geen woon- of verblijfplaats of geen gekozen woonplaats in België heeft.

B.3.2. Dat artikel 55 waarnaar artikel 1051 van het Gerechtelijk Wetboek verwijst, bepaalt :

« Wanneer de wet bepaalt dat ten aanzien van de partij die in België noch woonplaats, noch verblijfplaats, noch gekozen woonplaats heeft, de termijnen die haar verleend werden dienen verlengd te worden, dan bedraagt die verlenging :

1° vijftien dagen, wanneer de partij in een aangrenzend land of in het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië verblijft;

2° dertig dagen, wanneer zij in een ander land van Europa verblijft;

3° tachtig dagen, wanneer zij in een ander werelddeel verblijft ».

B.4.1. Het in het geding zijnde artikel XX.3, tweede lid, van het Wetboek van economisch recht bepaalt :

« De artikelen 50, tweede lid, 55 en 56 van het Gerechtelijk Wetboek zijn niet van toepassing op de vorderingen en betekeningen bedoeld in [boek XX (‘ Insolventie van ondernemingen ’) van het Wetboek van economisch recht] ».

Daaruit vloeit voort dat een partij die geen woon- of verblijfplaats of geen gekozen woonplaats in België heeft en die wordt veroordeeld tot een beroepsverbod op grond van een bepaling van boek XX van het Wetboek van economisch recht, zoals artikel XX.229 ervan, de in artikel 55 van het Gerechtelijk Wetboek bedoelde verlenging van de termijn van hoger beroep niet kan genieten.

B.4.2. In de parlementaire voorbereiding van de wet van 11 augustus 2017 « houdende invoeging van het Boek XX ‘ Insolventie van ondernemingen ’, in het Wetboek van economisch recht, en houdende invoeging van de definities eigen aan Boek XX en van de rechtshandhavingsbepalingen eigen aan Boek XX in het Boek I van het Wetboek van economisch recht », waarbij de in het geding zijnde bepaling werd ingevoegd, wordt gepreciseerd dat de regel die zij bevat, « reeds [van toepassing was] onder het vroegere insolventierecht » (*Parl. St.*, Kamer, 2016-2017, DOC 54-2407/001, p. 34).

Die regel vindt immers zijn oorsprong in artikel 4, tweede lid, van de faillissementswet van 8 augustus 1997. In de parlementaire voorbereiding van die laatste bepaling werd vermeld :

« In het algemeen zullen de bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek toepasselijk zijn op de faillissementsprocedures. Het was dan ook nodig te preciseren dat de artikelen van het Gerechtelijk Wetboek die verlengingen van termijnen mogelijk maken en onverzoenbaar zijn met de eisen van een snelle afwikkeling van het faillissement, te deze niet toepasselijk zijn » (*Parl. St.*, Kamer, B.Z. 1991-1992, nr. 631/1, p. 4).

Ten gronde

B.5.1. Met de prejudiciële vraag wordt het Hof verzocht de situatie te vergelijken van twee in het buitenland verblijvende personen die bij verstek worden veroordeeld tot een beroepsverbod : enerzijds, de persoon die bij verstek wordt veroordeeld tot een verbod op grond

van artikel XX.229, § 1, van het Wetboek van economisch recht, die, krachtens artikel XX.3, tweede lid, van hetzelfde Wetboek, de in artikel 55 van het Gerechtelijk Wetboek bedoelde verlenging van de termijn van hoger beroep niet geniet, en, anderzijds, de persoon die bij verstek wordt veroordeeld tot een verbod door een strafgerecht op een andere grond, die die verlenging van de termijn van hoger beroep wel geniet.

B.5.2. Uit de motieven van de verwijzingsbeslissing en uit de raadpleging van het Centraal register van bestuursverboden blijkt dat het beroepsverbod, in het voor het verwijzende rechtscollege hangende geschil, uitwerking is beginnen te hebben vóór het einde van de termijn van hoger beroep. Het Hof beperkt zijn onderzoek tot dat geval.

B.6. Het verschil in behandeling tussen bepaalde categorieën van personen dat voortvloeit uit de toepassing van verschillende procedureregels in verschillende omstandigheden houdt op zich geen discriminatie in. Van discriminatie zou slechts sprake zijn indien het verschil in behandeling dat voortvloeit uit de toepassing van die procedureregels een onevenredige beperking van de rechten van de daarbij betrokken personen, te dezen van het recht op toegang tot de rechter, met zich zou meebrengen.

B.7. Het recht op toegang tot de rechter, dat een onderdeel is van het recht op een eerlijk proces, kan worden onderworpen aan ontvankelijkheidsvoorwaarden, met name wat betreft het instellen van een rechtsmiddel. Die voorwaarden mogen echter niet ertoe leiden dat het recht op zodanige wijze wordt beperkt dat de kern ervan wordt aangetast. Dit zou het geval zijn wanneer de beperkingen geen wettig doel nastreven of indien er geen redelijk verband van evenredigheid bestaat tussen de aangewende middelen en het nagestreefde doel.

De verenigbaarheid van die beperkingen met het recht op toegang tot een rechterlijke instantie hangt af van de bijzonderheden van de in het geding zijnde procedure en wordt beoordeeld in het licht van het proces in zijn geheel.

Meer in het bijzonder zijn de regels betreffende de vormvoorschriften en termijnen om beroep in te stellen gericht op een goede rechtsbedeling en het weren van de risico's van rechtsonzekerheid. Die regels mogen de rechtzoekenden echter niet verhinderen de beschikbare rechtsmiddelen te doen gelden (EHRM, 24 februari 2009, *L'Érablière A.S.B.L. t. België*, ECLI:CE:ECHR:2009:0224JUD004923007, §§ 35-37; 18 oktober 2016, *Miessen t. België*,

ECLI:CE:ECHR:2016:1018JUD003151712, §§ 63-66; 17 juli 2018, *Ronald Vermeulen t. België*, ECLI:CE:ECHR:2018:0717JUD000547506, § 43).

B.8. Uit de in B.2.3 en in B.4.2 aangehaalde parlementaire voorbereiding blijkt dat de in het geding zijnde bepaling in essentie beoogt een snelle afwikkeling van het faillissement mogelijk te maken, met name door de gefailleerden die, door een kennelijke grove fout, hebben bijgedragen tot het faillissement van hun onderneming, zo snel mogelijk te kunnen weren uit het handelscircuit. Dat doel is wettig.

B.9.1. De wil om een snelle afwikkeling van het faillissement te waarborgen, kan verantwoorden dat de termijn van hoger beroep tegen een vonnis van faillietverklaring niet wordt verlengd overeenkomstig de artikelen 55 en 1051 van het Gerechtelijk Wetboek.

Die wil kan evenwel niet verantwoorden dat de termijn van hoger beroep tegen een vonnis waarbij het in artikel XX.229, § 1, van het Wetboek van economisch recht bedoelde beroepsverbod wordt uitgesproken, niet wordt verlengd, aangezien een dergelijke termijnverlenging niet tot een vertraging bij de afwikkeling van het faillissement kan leiden. De veroordeling tot een beroepsverbod staat immers los van de vereffeningsprocedure van het faillissement en kan pas na de faillietverklaring worden uitgesproken.

B.9.2. Dat doel verantwoordt evenmin dat geen rekening wordt gehouden met de grotere moeilijkheid voor een persoon die geen woon- of verblijfplaats of geen gekozen woonplaats in België heeft, om hoger beroep in te stellen vanuit het buitenland. De verlenging van rechtswege van de termijn van hoger beroep, bedoeld in de artikelen 55 en 1051, vierde en vijfde lid, van het Gerechtelijk Wetboek, beoogt immers net rekening te houden met die moeilijkheid, hetgeen bijdraagt tot het waarborgen van het recht van de betrokken persoon op een eerlijk proces.

B.9.3. Voor het overige, wanneer het beroepsverbod uitwerking heeft vóór het einde van de termijn van één maand om hoger beroep in te stellen, zoals in de zaak voor het verwijzende rechtscollege, zou de verlenging van die termijn geenszins afbreuk doen aan het doel van de wetgever dat erin bestaat te voorkomen dat de veroordeelde bijdraagt tot het faillissement van een andere rechtspersoon. Die termijnverlenging kan derhalve geen rechtsonzekerheid veroorzaken. Bijgevolg verantwoordt dat doel evenmin de niet-toepasbaarheid van artikel 55

van het Gerechtelijk Wetboek op de termijn van hoger beroep tegen een vonnis waarbij een beroepsverbod wordt opgelegd.

B.9.4. Bovendien beschikt de persoon die bij verstek wordt veroordeeld tot een beroepsverbod op grond van artikel XX.229, § 1, van het Wetboek van economisch recht, over geen enkel ander gewoon rechtsmiddel. Overeenkomstig artikel 1047, eerste lid, van het Gerechtelijk Wetboek kan immers enkel tegen een verstekvonnis dat in laatste aanleg is gewezen, verzet worden gedaan, hetgeen niet het geval is voor het vonnis waarbij de gefailleerde wordt veroordeeld tot een beroepsverbod.

B.10.1. Daaruit vloeit voort dat de in het geding zijnde bepaling onevenredige gevolgen heeft ten aanzien van de persoon die bij verstek wordt veroordeeld tot een beroepsverbod op grond van artikel XX.229, § 1, van het Wetboek van economisch recht.

B.10.2. Artikel XX.3, tweede lid, van het Wetboek van economisch recht is niet bestaanbaar met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet in zoverre het bepaalt dat artikel 55 van het Gerechtelijk Wetboek niet van toepassing is op het hoger beroep dat wordt ingesteld op grond van artikel XX.232 van het Wetboek van economisch recht.

Om die redenen,

het Hof

zegt voor recht :

Artikel XX.3, tweede lid, van het Wetboek van economisch recht schendt de artikelen 10 en 11 van de Grondwet in zoverre het bepaalt dat artikel 55 van het Gerechtelijk Wetboek niet van toepassing is op het hoger beroep dat wordt ingesteld op grond van artikel XX.232 van het Wetboek van economisch recht.

Aldus gewezen in het Frans en het Nederlands, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof, op 9 juli 2026.

De griffier, De voorzitter,

Nicolas Dupont Pierre Nihoul